

HÉJJA JÚLIA

URAM, NE ENGEDD EL A KEZEMET

HÓDMEZŐVÁSÁRHELY

A császár testőre

Egy régi kis fényképet én úgy őrzök, úgy vigyázok rá, már megkopik, de nem baj, úgy szép, ahogy van. Édesapám van rajta, ő Ferencz Józsefnek volt a testőre. Derék, szép szál ember. Bécsben készült a kép. Hogy került ő oda? Akkor még egyben volt Ausztria Magyarországgal. Úgyhogy, aki katonakorú volt Magyarországon, megkapta az ausztriai behívót. Bécsben osztották el őket, talán Szegedre nem is nagyon jutottak, mert nem sok katona kellett. Onnan osztották őket széjjel. A mieink nem beszéltek németül, de a vezényszavakat megtanították velük. Te honnan jöttél? És te? – kérdezték egymástól. Egyik selypesebben, másik hibásabban, tévesen válaszolt a német kérdésekre, azon kacarásztak sokat. Az a katonaélet vidám volt akkor. A fals német szót kinevettették, a fiatalok így szórakoztak. De nagyon szép emléke volt édesapámnak ebből az időből. Emlegette: „Ferencz József császár az ő aranyos kezét a vállamra rakta.” Azt mondta: „Jól van gyerekek, jól van, így csináljátok tovább!” Édesapám kilencven éves korában is emlegette. A díszszázadban volt, a császár udvarában. Én elmentem és megnéztem azt a Burgot. Mutatták, hogy ahol a bejárat van, ott állt egy katona jobbról, balról egy a másik, csak a szemük mozdulhatott két óra hosszáig. Ama kapunál is kettő, azoknak is csak a szemük mozdult – más semmi. Édesapám sok érdekeset mesélt az ottani dolgokról. Volt, hogy amikor őrt álltak, a szembe jövő emberek rájuk kérdeztek, de nem szólhattak vissza. Akartak, de nem lehetett velük beszélni.

Centire egyformák voltak. A testvére egy centivel alacsonyabb volt, ő ide nem vált be. Mesélte, hogy mikor meneteltek, akkor nekik tudni kellett azt, hogy meddig emeljék a térdüket. Jó nagyokat kellett lépniük, tudni kellett, hogy az a térd milyen magassáig emelkedjen, hogy mindenkié egyformán legyen. Itthon nekünk megmutatta, hogyan léptek. Van egy kép a felsorakozott díszszázadról is. Hosszan állt a század, és amikor elhaladt a császár előttük, akkor mind arra fordult, amikor visszafelé jött, megint arra fordult. A képen meglátszik, hogy kísérik a szemükkel. Nagyon élvezte ezt a szolgálatot az édesapám. Majdnem egy évet töltött ott. Szerette a császár, aki egyszerű ember volt. Nem volt azon cafrang, mint a mostaniakon, kitüntetések derékig. Nem. Úgy szerette a fiúkat, hogy megveregette a vállukat.

Két házasság

Édesapám katolikus volt, és katolikus nőt vett is feleségül. Három gyermekük született. Már akkor el-eljárt édesapám időnként a gyülekezetbe, de csak, mint látogató. A nagy katolikus feleség, amikor meglátta, hogy az ő gyülekezetbe járó férje az asztalnál ebéd előtt imádkozik, akkor kicsordultak a könnyei. De csak ennyi. Türelmes békességszerető ember volt édesapám, nem állt vitába a feleségével hitbeli dolgokban. Felesége a negyedik gyermekkel meghalt. Amikor felesége meghalt, ő mindjárt gyülekezetbe járt, addig csak el-eljött, aztán rendesen. Utána tért meg.

Újra megnősült, az édesanyámat már mint hívőt vette feleségül. Nem beszélt róla, hogy ki által jutott hozzá. Ezt annyira nem mondta el nekünk, hogy nem tudnám megmondani, hogyan történt az új házassága.

A szomszéd

Az itteni városi szomszédunk a tanyán is a szomszédunk volt. Ott összejártak. Szántás-vetés közben átnéztek egymáshoz, beszélgettek. Úgy, ahogy a beszéd kihozta, egyszer azt mondja a szomszéd édesapámnak:

- Te János, te miért mosolyogsz mindég?
- Hát tudod, énbennem van olyan, amit nyertem, amit kaptam. Nem én szereztem, hanem adatott nekem.
- De ki adta? Honnan kaptad?

– Onnan, ahonnan te is kaphatsz.

Így elbeszélgettek.

– De jó neked, hogy a gyülekezetbe jársz!

– Nyitva az ajtó, gyere el velem te is!

Megtörtént. Eljött ő is vele. Akkor már idősek voltak mindketten. Eljött először, és nem maradt el többet. Az idős felesége meg nem szerette, hogy jár a gyülekezetbe. Ellenkezett vele, olyanokat mondott ellene, hogy no! Hát egyszer mi történik? Szól a néni a férjének:

– Add ide a Bibliát!

Azt mondja:

– Én keressek benne neked olvasni valót, vagy te akarsz keresni?

– Te olvass!

Átjött hozzánk a bácsi, és nagy örömmel újságolta el, mi történt. A Biblia olvasás után olyan hamar igazat adott a férjének. Nem volt veszekedés, nem volt osztozás. Vasárnap reggel készült a bácsi a gyülekezetbe, de a felesége is készült. El is jutott a felesége is. Miután a bácsi meghalt igen-igen idősen, 86-88 éves korban, a felesége még utána élt 6 vagy 8 évet. Folyamatosan jártak hozzá a testvérek, mert leesett lábról. Ő elfekvő volt. Sokan jöttek hozzá. Mindenkit szeretett. Nyomta a markába, amiye volt. Adakozott, igazi szép hívő lett belőle. Édesapám ezt nagyon szerette emlegetni. Vénységig együtt maradtak a szomszédék. Nagyon szép esemény volt a megtérésük.

Árvíz folyó nélkül

Kút völgyön, ahol mostan Kálmánék laktak, az a tanya volt az édesapámé. Nagyon nagy tanya volt, kétszer kétszobás lakás volt benne. Együtt laktak a szülőkkel. Csakhogy a tanya laposban volt, elvitte az az árvíz, amelyik a 39-es évben volt. Úgy hallottuk, hogy a románok átvágtak valami eret a Körös mentén. Ez az ér a Tiszába tartott, de így szétterült a sok víz a környéken. Elvitte a tanyát mindenestül. Huszonnégy óra alatt tönkre ment az egész. Emlékszem, a malacok úgy úsztak ki a vízből. Pakoltuk a kocsira nagy sietve, amit bírtunk összeszedni, csirkét, ágyneműt. Volt egy másik tanyánk is a nagynak közvetlen mellette. Annak előtte rendszeresen ki volt adva bérbe, de éppen akkor szerencsére üres volt. Ide menekültünk a víz elől, mivel az magasabban feküdt. De kicsi volt a másikhöz képest, azt sem tudtuk, hova feküdjünk, olyan kicsi volt benne a hely. Ezt az ágyat hova tegyük? Nem fér. Sokan vagyunk, sok hely kellene. Esteledik. Fáradt mindenki, lefekszünk. Az édesapám ült az ágyában, nézett maga elé.

– Atyuka, miért nem fekszik le?

– Nem bírok. Nem bírok lefeküdni.

Olyan idegen volt neki.

– De Atyuka, itt kell most már aludni nekünk.

Csak-csak rábeszéljük, hogy feküdjön le, de látszott rajta, hogy nem bírta földolgozni a történeteket.

Nem sok idő múlva a víz elment, de három évig nem lehetett azt a harminc holdat bevetni. Három évig, mert akkora nád volt rajta, hogy a plafonig ért volna. Voltak olyan csíkok, ahol nem volt nád, ott meg fürengeteg mindenütt. De már akkor víz nem volt. Kihajtotta édesapám a teheneket, azok már tudták, hogy a nagy nádas részek között merre botorkáljanak, hol találnak fűvet. Estig legelésztek. Atyukám akkor már rosszul látott, nem tudta, hogy melyik járón jut haza a tehenekkel. Nem talált ki a nád közül. Sötét lett, már a Hold is fent volt. Sötétben a tehenek sem tudták haza vezetni. Mit tehetett? - kiabált: „Gyertek már értem!” De a tanya messzi volt. Senki nem hallotta meg. No, de szerencsére pont akkor véletlenül a Héjja Ernőék libái kint maradtak ott lent a fűben, ahol a tehenek is voltak. Hát a kis Katika, - a későbbi Tóthné, akkor még kislány - lement a libákért. Hallja, hogy kiabál édesapám: „Gyerekek, gyerekek!” Hű, azt a boldogságot, amikor meghallotta

édesapám a kislány hangját! Megindult felé, mondta: „Gyere Katikám, vezess el, mert nem tudom, hol vagyok.” Katika még most is emlegeti: „Olyan picike volt a kezem az ő kezében, de hát haza tudtam vezetni.” Édesapám már 80 fölött volt akkor. Nem mütöttek ám akkor hályogot a szemről, az volt neki.

Mindent magunk

El sem képzeltek, hogy nekünk boltban vegyenek játékot. Babát is magunk csináltunk. Valami keménypapírokból ollóval vágtuk ki a törzsét, kezét, lábát, arra akasztottuk a ruháját, amit vékony papírból nyírtunk hozzá. Nem boltban vettük. Hát ilyen baba volt, de az is megfelelt nekünk. A piros labda volt az egyetlen, amit boltból vettek nekünk. No, az egy nagy ajándéknak számított. Abból sem a nagyobb, csak a kicsike volt kezdetben. Később édesapám látta, hogy a fiúk szerettek belerúgni a labdába. Hozott egy jó nagyot nekik. Az is pöttyös volt. Nem volt akkor ám futball. Nem, amit volt, azt rúgták. A testvéreim a végtelenségig föl-le, föl-le szaladgáltak utána. Volt egy jó nagy tó a tanyánk közelében. Bele-bele esett a labda a vízbe. Nem számított, mentek utána, kihozták. Nagyon jó játékok voltak ezek. Nem is törödtünk a szomszédokkal, eljátszottunk magunk is.

Saját műhely

Amikor már nagyobbak voltak a fiúk, akkor műhelyük volt. Mindent megcsináltak. Kijavították a gazdasági szerszámokat, koci kereket, meg a koci alvázat. Újakat is tudtak csinálni. Volt egy kovács végzettségű fiatalember, aki nálunk dolgozott napszámosként. Egy egész évre volt megfogadva, ő tanította meg a gyerekeket a kovácsmunkára. Üllő volt, kalapács is, verték a vasat. Fölizzították, aztán verték, alakították, formálták. Ez volt a téli elfoglaltságuk. Nem is volt téli kabát rajtuk, a kovács kohó melegített. Hátról volt a műhelyük, az ajtaját nyitva hagyták, bent olyan volt az idő, mint kint. Elfoglalták magukat, égett az a kis tűz, hangulata volt. Ment a munka szépen, de egyben szórakozást is jelentett nekik.

Jók legyetek!

Olyan nem volt, hogy az édesapám kiadja a parancsot: „Te ide mégy, te oda mégy, olyan sem, hogy harcolni kelljen. Én nem megyek oda, hanem én amoda akarok menni, vagy valami mást akarok!” Ilyen nem volt.”

Emlékszem rá, nem sok ok volt rá, de édesapám egyszer fölkapott egy kis csutkaszárat, olyat, amit a tehenek elrágta. Valami rosszat csináltam, talán valamelyik tehenünket elszalajtottam, nem vigyáztam rá elég jól, és kárt csinált, valamit lerágott. Jött felém, hozta azt a kis csutkaszárat. Én sírtam-sírtam, ő meg csak rázta-rázta, nem tudott rám ütni, nem tudott. Rázta, rázta, rázta, én meg sírtam. Jaj! Aztán egyszer csak odacsapott. De nagyon fájt, nagyon fájt! Máig emlékszem rá. Sokszor gondolkozok rajta; baj, hogy a gyerek nem érti, miért ütök, nem érti meg. Arra idő kell, hogy rájöjjön, mit lehet, mit nem lehet. Sokszor mondta édesapánk: „Jók legyetek!” De azt nem mondta meg, mit ne csináljunk. Ránk bízta, döntsük el mi. Hát kicsik voltunk még, nem sikerült mindig jól dönteni.

Hát azt én honnan tudtam volna – ami megesett egyszer -, hogy a kotló odaviszi a kis kacsákat a tó partjára, a kacsák beleugrálnak a tóba, a kotló meg ott marad a parton. Az én kis négyéves öcsém is utána ugrott a kacsáknak, és beleesett a vízbe. Még jó, hogy ott voltam. Nyitott szemekkel volt a négyéves kicsi gyerek. A kotló ott maradt, de az én kis öcsém látta, hogy a kacsák bele ugrik, akkor ő is bele ugrott. Sajnálta a kacsákat, nem tudta, hogy semmi bajuk nem lesz a vízben, tudnak úszni. Ha ott nem vagyok, ott halt volna meg a vízben. Elkaptam és kirántottam a vízből.

Mikor vasárnap reggel édesapámék elmentek a gyülekezetbe, édesapám azt mondta: „Jók legyetek!” Nem mondta meg, hogy mi történik, nem tudhatta. Voltak váratlan események, amíg ők távol voltak. Olyan történt, hogy fölakadt a malac valami drótba, vagy valami másba beszorult. Ha nem segítjük ki, ott pusztul el. Az ilyenek miatt nem lehetett a tanyát magára hagyni.

Csirkék a viharban

Egyszer jött egy hatalmas vihar. Kint voltak a csirkék a kotlóval. Nem tudta a kotló megvédeni a csirkéket, nem bújhattak alá, mert elszaladt, úgy megijedt ő is a vihartól. Mi szedegettük össze a szétázott csirkéket. Meleg volt a konyha, bevittük oda őket, megtörülgettük, megszáritgattuk, sikerült megmenteni mind. Ennyi adatott nekünk.

Megfigyeltem a kiscsirkéket a kotlóval. Gyöngék ők, félősek, alábújtak azok a kotlónak, amennyi aláfért. A kívül maradottak meg fáztak, ezek kilökdösték az anyjuk alól azokat, amelyek már régebben ott melegedtek, és beültek a helyükre. Micsoda törvénye van ennek is! Mennyi esze van egy állatnak! Különösen a lovaknak. Hihetetlen.

Cukrot a lovaknak

Nálunk, a nyitott gangon az asztalnál tizenkét órakor ebédeltünk. Az ebéd alatt a karámban a három csikó már ott állt és figyelt felénk. Ahogy megebédeltünk, mindig adtam nekik kockacukrot. Az már elő volt készítve a zsebemben nekik. Tudták, mit fognak kapni tőlem, álltak és vártak. Nahát, akkor mikor megyek, dugja az orrát, a résen át, várja a cukrot. Azt a boldogságot! Ez naponta így ment.

Mondom:

- Mama kikapok érte?
- Hát miért szoktatod rá őket? Miért? Szerettek azok téged úgy is!
- De nekem nagyon jól esik.

Akkor volt kockacukor. Nem olyan kicsi ám, mint most a moccacukor! Jó nagy kockacukrok voltak. Azt hiszem, románok hozták. Mintha úgy emlékeztem volna.

Furcsa lovaglás

Kíváncsítottam én borzasztóan a ló hátára. Szerettem volna lovagolni. Tudtam, hogy nem szabad, mert nem volt fölszerszámozva. Mi kisebbek vasárnap próbálkoztunk. Nem hívtuk a bátyánkat, mert tudtuk, hogy nem fogja engedni, erre nem volt szabadság. Csak úgy lopva csináltuk magunk. Tudtuk, melyik a legöregebb, legnyugodtabb lovunk. Arra ültem fel. Az meg nem akart megmozdulni, hiába ültem rá, csak tityegett-totyogott, jobbnak láttam leszállni róla. Ennyi lett a lovaglásom.

Kukoricakapálás

Nagy család voltunk, sok földet műveltünk. Ha mi nem győztük a munkát, vagy nem voltunk elegenden, napszamosokat fogadtunk, különösen aratásra. Komoly gépeink voltak: kéveköttős aratógép, traktor. Úgyhogy ment szépen a gazdálkodás. A szüleink nem dolgoztattak agyonra bennünket, de nem is lustálkodtunk. Harminc-negyven hold kukoricaföldet kellett megkapálni, Ekézték a kukoricát, így a kapálás nem volt olyan megerőltető dolog. Csak a töveknél maradt gaz, ahol nem érte az eke, azt kellett kikapálni. Ezért jól úgy haladtunk, voltunk hatan-nyolcan. Idős napszamosok is voltak velünk, mindig ugyanazok. Kijöttek egy hétre, ott is aludtak. Adtunk nekik mindent, ételt-

italt, ágyat. Hamar kész volt a negyven hold kukorica. Olyan jókat beszélgettünk közben. Egyik elhagyta a másikat. Te lemaradsz! Mán beléd kötnek a hangyák, meg megcsíp a bolha! – ment a szöveg, meg olyan gyerekjátékok. Vidáman ment a munka.

A kukoricakapálás eltartott három hétig is. De utána meg jó darabig nem volt munka.

Üres idők

Kukoricakapálás után az aratás még egy hónap múlva volt csak, addig nem volt munka. Egyszerűen töltöttük az időt, utazgattunk, vendéget fogadtunk. Majd ősszel jött a kukoricatörés szeptemberben. Addig is üres napok. Mire a kukorica betakarítása kész lett, közeledett a tél. Az egész telet a szobában töltöttük, kézimunkáztunk. Összeszedtünk mindenféle horgolásokat. De volt munkánk a libáknál, a disznóknál, meg mindenféle más is. Nekünk is sort kellett állni ott is.

Aratás, cséplés

Aratni mi lányok is mindig kijártunk. Nálunk nem kézi aratás volt, ezért könnyebb dolgunk volt. Kéveköttő aratógépünk volt. Azzal könnyen ment a munka. Nekünk, lányoknak az volt a feladatunk, hogy a kévéket összehordjuk keresztekbe. Következett a hordás. Behordták lóval, szekérrel a tanya közelébe az összes kévét nagy asztagba rakva. Sokáig nem lehetett az asztagban sem - hetekig, hónapokig - mert féltették, nehogy valaki felgyújtsa. Voltak akkor is irigy emberek. Amikor felrakták az utolsó sort az asztagban, akkor a gép még a közelben, a harmadik tanyában cséplelt. Nem sokára következett a miénk is. Nálunk eltartott két napig is a cséplés. Emlékszem, egyszer kétszáznegyven mázsa búzánk volt. Alig tudta édesapám, hová rakja? A gang hosszú nyitott folyosó volt, a vége üres, berakták oda. Ezt fizetség fejében kaptuk. Valakinek levágtuk a búzáját, és ez volt a fizetés érte. Három nap alatt learattunk harminc holdat. A gépünk levágta, összekötötte, mi meg este, mikor lement a nap, kimentünk és holdvilágnál összeraktuk. Nem nappal. Mert hőség volt, és a szem is pergett volna.

Kukoricatörés

No, a kukoricatörés, az volt hosszú. 40 hold kukorica, azt egyenként letörni, a fejünk fölött volt, némelyikért kapaszkodtunk, karvastagnyi szárok voltak. Hú, de megdolgoztunk vele! Két darabban volt a földünk, közte volt egy kis település. Egy kilométerre lehetett a tanyától a távolabbi rész. Hát, ahogy ott törjük a kukoricát, - hosszú kukoricasor- azt mondta a papa: „Csak a felire menjetek, aztán forduljatok vissza, ne járjatok végig!” Mire eljött a szép napos déli időszak, az édesapám lovas kocsival kijött értünk. Hazavitt bennünket. Reggel kihozott, délben meg bevitt ebédelni. De ez nagyon jól esett! A napi munka mellett nekünk a gyaloglás elég nagy strapa lett volna. Ettől megkímélt bennünket. Bujtunk az atyuka mellé a bakon, mindenki oda akart ömellé ülni. „Hát üljetek már hátul is!” Minden hombár, góré, másik góré is tele lett, de hát kellett is, mert százával volt a baromfi, százával a disznó.

Fosztóka

Ezt nagyon szerettük. Óriási nagy halom lett az udvarunkon a kukoricából, ahogy behordták. Sokan jöttek segíteni: tizen, húszan is. Munka után jöttek, lovas kocsikkal, úgy öt órákor. Volt úgy, hogy harmincan is fosztottunk. Reggelig folyt a munka, még ének is volt közben még az ének is. Reggelre már kész volt a fosztás. Volt két idős néni meg idős bácsi, akik ilyenkor állandóan ott voltak két hétig is. Kérték, hogy adjunk nekik munkát, nem kérnek semmit, csak adjunk munkát. De nagyon szerették csinálni, ügyesen fosztottak, haladtak is vele.

Fosztás után berakták a kukoricát górékba. Nagy góréink voltak. Ott száradt, amíg nem került morzsolásra. Nem kézzel morzsolunk, erre is volt gépünk, még hozzá olyan, amit szélmotor hajtott. Ha fúj a szél, rákapcsolták a morzsolót, ment a morzsolás. Ha tíz zsákkal készen volt, akkor leállították.

Mindent magunktól

Volt mikor a szélmotor a szecsát hajtotta. Az összevágta a zöld szárazakat a teheneknek. De ezt már mind Ernő meg Feri, a bátyám találta ki. Mindenféle újság vagy könyv nélkül meg tudták csinálni. Valahol meglátták és lemásolták. Nem volt ám újság a tanyán, rádió se volt. Nem tudunk mi híreket, semmit.

Miből volt a bevétel?

Ha pénz kellett, eladtunk 4 kocát vagy 8 hízót, az annyit hozott, hogy sokáig nem köllött pénz. Ez ellátta a családot. Nem volt gond. Mentek a piacra, ha eladni akart valamit a papa vagy a mama. Összekötötte a csirkék lábát, tele rakta a kocsi hátulját velük. Beállt a sorba a csirkékkel a piacon, egy fél óra alatt mind eladta. Akkor nem volt havi fizetés. Ha kifogyott a pénz: „Papa, készítsél ki ennyi búzát, add el, én meg beviszek eladni ennyi csirkét!” Volt vagy 100 darab pulykánk, azok novemberre voltak szerződve, mert Angliába szállították, csak akkor volt átvétel. Akkorra föl nőttek 6-8 kilósokra. Annyi pénzt hozott nekünk, hogy a másik esztendőben elég volt. Aztán meg a liba; sok-sok, százon fölül. Ezek szinte maguk éltek. Kijártak, legeltek. Este-reggel egy nagy kosár kukoricát kiszórtunk nekik, azt föl szedték, az volt az ellátásuk. Vizet vinni nekik, ellátni őket, nem volt egy nagy dolog.

Nyarlók

Nagyon szerettek hozzánk jönni nyaralni. Nyaraló mindig volt nálunk. A pesti rokonok, meg testvérek közül is. Egyik egy hétre jött, a másik két hétre. Te én már megszoktam, én nem is megyek haza, olyan jó itt Kútvölgyön! - mondogatták. Nagy görögdinnyék teremtek. Lehetett enni, amennyi kellett. Ha egy kassal nem volt elég, hoztunk másikkal is. Mondhatom, jó volt, minden megtermett. Tej, hús, vaj, túró, tejföl, ami kellett, minden volt saját.

Minden volt, ami kellett

Édesapám cirkot is termelt. Abból megcsinálta télen az istállóban a söprűket. Annyi söprűnk volt, amennyi köllött. Udvarsöprűket is tudott csinálni, azokhoz vesszőket nyesett. Ez volt a dolga télen. Megcsinálta a söprűket, még azért sem kellett a boltba menni.

A cukrot közvetlenül a cukorgyártól kaptuk, szerződésünk volt rúpára. Olyan 10-12 zsák cukrunk volt évente, amit ők elküldtek nekünk. Főnt tartottuk a padlásán, ott száraz helyen volt, oda jártunk a cukorért.

No, a sót, azt boltban kellett venni, meg a petróleumot. Lámpa volt a házban néhol. Vittük arrébb, amarrébb, nem volt minden helységben. „Te addig sötétben leszel, míg visszahozom”.

Lámpa mellett írtuk a leckét. Igyekeztünk megírni, mielőtt sötét lett volna. Mi, nagyobbak itt bent a városban jártunk iskolába. Az itteni házunkban lakott egy idős néni, ő látott el bennünket. A

kicsik meg a tanyasi iskolába jártak. Talán három kilométerre lehetett hozzánk az iskola, oda jártak. A tanulás is olyan volt, nem sokat ért az.

Piros kendősök

Fiáker kocsival jártunk be a városba vasárnaponként, ragyogó lovakkal. Útközben mindenki tudta, vasárnap reggel hány órakor jön a Héja család. Az órát hozzánk igazították. De utólag tudtam meg, hogy miért bámészkodtak ránk. Várták, biztos lesz itt piros kendős lány. A bakon egy fiú kocsis vagy kettő ült, hátul a kocsiban pedig a lányok. Piros kendőben, meg mikor milyenben. A lovak már tudták reggel, mikor kivezették az istállóból őket, mi következik. Másként fordultak oda a hintó elé, nem úgy, mint az ígás kocsis elé. Álltak szépen, megvárták, hogy behámozzák őket. Fölültek a kocsira. Indulás előtt az utolsó szava édesapámnak az volt: „Jók legyetek!” Nem mehettünk mindnyájan, nem is fértünk volna fel a kocsira, meg ott volt a rengeteg jószág, azt el kellett látni vasárnap is. „Most te lemaradsz, most te jössz!” - mondta édesapánk, ahogy következünk.

*

Gazdálkodó család voltunk, jól éltünk. Majd bejöttek az oroszok, TSZ világ következett, erővel a szövetkezetekbe léptették a parasztokat, elvették tőlünk mindent.

Visszavonulás

Mátyáshalmon a tejsarnokban dolgoztam akkor. Egyszer jöttem be a városba biciklivel, valamit intézнем kellett napközben. Ahogy jöttem, különöset láttam: az országút mellett egy katonaruha, amott öt katonaruha, emitt egy katonasapka. Mi történt, miért vannak ezek itt gazdátlanul? Levetették a katonaruhát a magyar katonák, átöltöztették őket a tanyasiak civilbe. Ott hagyták a katonaruhát, ahol sikerült lecsereálni, és hazamentek. Hazamentek sokan, sokan. A városban láttam, hogy sok katona van, vonultak vissza kelet felől. Majd mikor mentem ki a tanyára, láttam, hogy egy négylovas fogattal vontatnak valami nehezet. El sem tudtam képzelni, hogy mi lehet az. De rájöttem, hát már láttam képeken, ez az ágyú. Mindegyik lónak egy-egy katona fogta a gyeplőjét, mind a négy lónál. A lovak alig tudták félelmükben, mit csináljanak, hisz állandóan ijesztő dörgés hallatszott, ugrándoztak, próbáltak elszabadulni. A katonák meg sírtak, azok, akik fogták a lónak a szerszámját. Úgy megsajnáltam őket. Korábban mindig azt mondták, hogy büszkén kell menni a hazát védeni. Ezt tanították az iskolában mivelünk is. Most láttam, mi az mikor a katona otthon hagyta a családját. Lövöldöztek, egyikük sem tudhatta, hogy mi következik, hová, miért mennek?

Összehajtogatott lepedő

Biciklivel jöttem a városba. Az utcák tele voltak lovakkal meg katonákkal. Jött szemben velem egy orosz tank, egy katonanő lapult rajta. Akkor rengeteg nő volt katona. Mihozzánk is beosztottak szállásra két tisztet. Szép fiatal orosz gyerekek voltak, nagyon rendesek. Mi akkor még kint voltunk a tanyán. Egy idős házaspár lakott a városi házukban, az asszony készítette el az ágyat a két katonatisztnak. Aztán ő itt lefeküdt a férjével aludni. Reggel a katonák elmentek szolgálatba. Szépen össze volt hajtogatva a lepedő az ágyukon. Ugyan miért hajtogatta ez össze? Gondolta: Lehet, hogy el akarták vinni kapcának, mert nem volt a csizmájukban, mert elkopott vagy elveszett. Nem tudott mit kezdeni az összehajtogatott lepedővel, hát bedobta a sezlón alá. Este, mikor jöttek, nem találták a lepedőt. Nem sokáig voltak itten.

Oroszok a malomban

A Mátyás utcában, a szomszéd utcában lakott Nyári atyafi, ő beszélt oroszul is meg németül is. Náluk helyezkedett el a tiszti kar. Nagy lakásuk volt sok szobával, nagy konyhával, minden volt a házban. Nagyon

szerették az oroszok Józsi bácsit. Józsi bácsi végtelenül okos volt, egyetemet végzett, csak nem doktorált le, az valamiért elmaradt neki. A Tóth malomban dolgozott az irodán. Ott ült az íróasztalánál kis micisapkájában, oda is bejöttek az oroszok. Beszélgettek vele, kérdezték, mi a végzettsége? Mondta oroszul, hogy mi. „Nem igaz” – mondta az orosz. De csak meg akart győződni róla valahogy, hogy igazat mond-e? Matematika példát adott föl neki. Józsi bácsi vette a ceruzát, egyből kiszámolta, megvolt a helyes eredmény. Gratulált neki az orosz. Meggyőződött róla, hogy tényleg tanult emberrel áll szemben.

Fiatalember volt még akkor Józsi bácsi, nagyon szeretett velük beszélni. Jól értette őket, volt hogy ki is viccelte őket. Ezzel szerelte le a hevesebb természetűeket, nehogy dulakodás vagy valami más veszedelem történjen. Ő mindig viccelt velük.

A családját nagyon féltette Józsi bácsi, kicsik voltak a gyerekei. Kínálták az oroszok ennivalóval is, de mondta, hogy ő csak otthon szeret enni. Gyertek el hozzánk! El is mentek. Terítették, adták a vacsorát nekik Nyáriék. Hoztak ételmet nekik a katonák is, úgyhogy nem volt olyan fönnakadás, hogy éheztek volna. A mosás volt a legnagyobb gond akkor, de abban nem tudtak segíteni.

Hova meneküljünk?

Most már úgy nézett ki, meneküljünk mi is, mert más is menekül. De hova? Az édesapám azt mondta: „De hova menekültök?” Mondtuk: „Innen menjünk, mert ide jönnek.” De nekem sem jutott eszembe, hát hova megyünk? Hát hova menjünk? Na, de addig-addig tanakodtunk, hogy a bátyám kihúzta a kocsit, fölrakta a lószerszámokat, kenyeret, takarókat tett a kocsira. Majd odaszólt a papának, hogy öltözzünk, kabátoljunk, üljünk a kocsira! A papa még vonakodott felülni. Egy nagy vödörben vitte a malacoknak a kevertet, a moslékot. Azt mondta: „Még előbb megetetem a malacokat, majd aztán megyek. Látszott rajta, hogy inkább maradna. Amíg etette a malacokat, az összes zajnak vége volt. Egy lövés sem hallatszott. Leállt a harci zaj. Visszahordtunk mindent a kocsiról. Lefeküdtünk nyugodtan. Pedig micsoda zaj volt előtte! Lövöldöztek, ahogy jöttek befelé a városba, mindig durrogattak, talán a levegőbe csak - gondolom. A durrogás egymást érte szünet nélkül Egyből vége lenne? Az a rengeteg orosz hova lett? Ki tudja? A gondviselés nagyon velünk volt, elvétellettőlünk a félelem. Utólag gondolkodtunk, hogy hova mehettünk volna, meg kihez? Nem jutott ám eszünkbe. Az édesapámnak meg eszébe jutott, hogy nincs hova, kihez, azért nem akart. „Ne menjetek sehova!” – mondta. Nézzétek, kihez mentek, ki ad nektek vacsorát? Utolérnek. Hiába raktunk oda szalonnát, kolbászt, mennyi időre lesz az elég? Aki elhagyta a tanyáját oda a hitvány cigányok még aznap beköltöztek. De még az ajtót, ablakot is sok helyen betörték, kiszedték, azzal tüzeltek.

Hívatlan vendégek

Ahogy jött a dörgés, úgy el is múlt, nem volt tovább dörgés. Imitt-amott lehetett még hallani egy ideig, de az a nagy dörgés, ahogy az oroszok beértek a városba, az tovább nem ismétlődött. Ennek ellenére féltünk. Bujkáltunk a szalmakazalban. Én is bebújtam. Egy este két fiatal orosz fiú lóháton, ahogy bírták, úgy zavarták a lovakat, éppen egyenesen behajtottak a tanyánk udvarába. Azt mondja a nővérem – föl volt öltözve öregasszonynak – „Ti bújjatok el!” Mondtam ijedten: „De hova? Itt vannak, meglátnak!” Nem tudtam mit csinálni, kimentem a tanya mögé, onnan figyeltem, hogy hol beszélnek, merre haladnak? Volt ott egy nagy szénaboglya, amellé bújtam. Mikor ők kerülgették, én is úgy haladtam túloldalra, nem láttak meg. Micsoda gondviselés volt. De nagyon féltünk, de nagyon féltünk tőlük! Alig voltak 18-20 éves gyerekek ezek az oroszok. Úgy kihajtották a lovakat, hogy mikor megállt az a ló, a lábát belevágta a földbe, csöpögött a hasáról az izzadság.

Ha kívánságuk volt, kívánták a pálinkát, vagy ilyesmit, gondolták, hol lehetne találni. Addig dúlták a házat, ameddig meg nem találták. Ha nem találtak, akkor hát nem volt, mentek tovább.

Az volt a szerencsénk, hogy az oroszok Csomorkányi úton vonultak befelé a városba, a másik oldalon meg a vasút volt hozzánk közel, a vasúton csak vonatok jártak. A Csomorkányi utat a háromszorosára szélesítették ki a tankok, mentek a földön a sárban is, nem számított nekik.

Maradós vendég

Itt a városban az utcai lakásban laktunk. 24 óra alatt kiraktak onnan bennünket, és beraktak a helyünkre egy kommunista rendőrt. 24 évig lakott ott. Ebben a kicsi hátsó szobában voltunk ágy-ágy

hátán, amennyi elfért. Ott a belső részben voltak a szekrények. A tanyáról nem jöttünk be végképpen. Legfiatalabb húgom, Krumesz Henrikné is ott lakott, házasságukban születtek a gyerekek. Nem maradhattunk ott kint. Hoztunk el tőlük gyerekeket is. Volt, hogy az ágy alatt volt a teknő, abban feküdt a kicsi, ott volt hely. Nem ilyen ringató kocsikban tologatták az ikerbabákat, mint most vannak. TSZ-ben dolgozott Henrik. Sok volt a munka, a pénz meg kevés. Így segítettük őket.

Okos ló

Okos állat volt az a ló, amelyiken kiskoromban lovagolni akartam. Elvitték az oroszok tőlünk, valamelyik távolabbi szomszédnál meg leadták. Az a szomszéd jött az úton a kocsival, a mi lovunkkal az úton, és az én kis lovam meg befordult hozzánk a mi bejárónkon. Ismerte az utat, a tanyát. Akkor a gazda odakiabált:

- Idevaló ez a ló?
- Igen, a miénk. Adja ide!
- Nem adhatom, az enyémet is elvitték, ezt adták helyette.

Nem is adta vissza nekünk, ő az oroszától kapta cserébe, a sajátjának tudta. Nem követelhattük vissza tőle.

Aláírtuk

Úgy volt, hogy nem akartunk belépni a TSZ-be. Jöttek az agitálók hármával. Bejött három agitáló, az előtte való három, aki már összeveszett velünk kiment: Ez így ment folyamatosan, Amerről kiment az előző három, arról jött a másik három. Azon az egy estén legalább húsz ember hozta a ceruzát meg a papírt. Nem írunk alá! Utoljára mégis csak azt mondta az édesapám: „Úgyis alá kell írni, ne húzzuk tovább!”. Aláírtuk. Így tovább nem jöttek. Az összes földet önként felajánlottuk a termelőszövetkezetnek, ingyen, térítés nélkül. Aláírtuk, hogy most már átadtuk a földünket. Késő este volt, feküdni kellett. Mikor reggel fölkelünk, az volt az első kérdése édesapámnak:

- Tudtatok-e aludni?
- Tudtunk – mondta nővérem is, én is - tudtunk.
- Jól csináltátok. Felettünk van az Úr – azt mondja – Ő mindent látott, ami velünk történt. Hagyjátok rá, nektek nem lesz hiányotok.

Mondom:

- De jó, hogy ezt mondja!
- Ezek a szavak be lettek írva az emlékezetembe, nem tudom elfelejteni.
- Ezután is csak meg kell élni, majd rendeződik.

Olyan hit adatott neki. Mi, a gyerekei nem bírtuk ám még fölfogni se. Mondom:

- Mostan itt össze vagyunk szorulva , a lakásból kiraktak bennünket, a tanyában nem fértünk el. Mi lesz velünk? De mi lesz velünk?
- Majd az Úr gondoskodik rólunk, Legyetek jó reménységgel!

Azt gondoltam, hogy állásba megyek. Valahol majdcsak dolgozhatok. Bekerültem a TSZ-be. Munka mellett tanulnom kellett, mert nem volt meg minden iskolám. Negyven évesen érettségiztem.

Kellemetlen hely

Én gépírni tudtam, tanultam tovább, aztán irodába kerültem. Le kellett érettségiznem. Bejártam Szegedre, ott egy év alatt megszereztem a bizonyítványt. Csináltam ezt a gyorstalpalót. Meglett az érettségim, aztán négy évet dolgoztam a TSZ-ben.

A főkönyvelő elég goromba volt hozzám. Mindig adta a munkát, rakta az aktákat jó magasra. Parancsolt:

- Ez meg legyen, az meglegyen!
- Jó, majd meglesz – mondtam szelíden.

Nem fájt a keménysége, valahogy nem zavart. Tudtam, hogy az Úr Jézus is mindig üldözve volt. Az elnökünk is észrevette ezt a bánásmódot és megkérdezte tőlem:

- Júlia, hogy bírja ezt a durva beszédet?
- Én föl se veszem, mivel oktanul kapom, nincs is értelme. Ezt én csak kapom.
- Nem hiszem el, ilyen nincsen. Biztos fáj az magának.
- Nem örülök én ennek, de nem úgy fáj, hogy no, most akkor én világgá megyek, vagy fölakasztom magam, vagy pedig nem tűröm el.
- Így viseli?
- Így.

Nem barátkoztam, társasághoz sem szoktam, nem azonosultam velük. Pedig szerettem őket. Rendes parasztemberek voltak, egyszerűek. Tényleg, akkor még rendesek voltak ám, elég rendesek. Haladtam mindig följebb-följebb a ranglétrán, jól kerestem. Csak hát az lett a baj, hogy mind azt látta; no, ennek nincs férje, az szabad, meg kellene szerezni. Ezen összevesztek. Olyan rettenetes volt a környezet, hogy onnan menekülni kellett. Veszekedtek miattam. Baj lett belőle. Mondtam az elnökünknek:

- Én holnap nem jövök.
- Aztán mit csinálsz, hova mész dolgozni?
- Majd lesz valahogy!

Kellemetlen főnök

Itthon maradtam. Nem mentem ki dolgozni. Tiszta véletlen kaptam egy diszpécseri állást egy szállítási vállalatnál, amely Dél-magyarországi illetőségű volt. Itt dolgoztam tíz évig, 130 sofőrt irányítottam. Most is azt mondom, a sofőrök művelt emberek voltak mind. Ajtót nyitni, betessékelni, kiszállni, kiségiteni az utast, szólni hozzá, műveltség nélkül nem megy. Én már ősz hajjal voltam akkor, mi voltam én, csak egy diszpécser szolgálatos, de főnökasszonynak tiszteltek. Nem kívántam tőlük, de így tiszteltek, az ősz hajam miatt, meg talán azért, hogy mindegyiket olyan kedvesen eldajkáltam. 130 sofőrünk volt, többfelé a környéken: Szegeden, Csongrádon, Gyopároson, Szentesen, Kisteleken. Tejszállítást végeztek nagy tankautókkal. Ellátták az üzleteket kannás tejjel. Figyelnem kellett a rendeléseket, és beosztani őket, ki mikor, hová, hány órakor melyik kocsival menjen. Nagyon szerettem csinálni. Csak az volt a gond, hogy a főnök egy hívógyűlölő volt. Az első hónapban nem jutott eszébe, hogy megkérdezze, a hajam miért van így. Egy hónap után véglegesítette a szerződésemet. Mikor aztán megtudta, hogy én a gyülekezetbe járok, hívó vagyok, káromkodott, kiabált, csúnya szavakat használt. Két szobában voltunk. Az egyikben hárman lányok, a másikban a főnök. Egy idő után beültetett engemet oda maga mellé. Ott ültünk ketten egy szobában. A másikban, a lányok közt szívesen dolgoztam, ott nagyon jó volt. Nem tehettem semmit az áthelyezés ellen, oda helyezett, akkor oda kellett ülnöm. Volt, amikor rettentő csúnya szavakat használt. Válogatottan csúnyákat, tudta, hogy az én fülemet ez sérti. Egyszer bejött a szomszéd szobából egy kislány: „Te Júlia, tenedek még egy mosoly sincs az arcodon, mikor ez akkora vicceket mond?” - mert buta vicceket mondott. Nevették. No, volt úgy, hogy most már nem bírtam tovább hallgatni a szavát, fölkaptam az írógépét, kimentem az étkezőbe, ott írtam. Ez engem ne kiabáljon le! No, ebből okult. Egyszer csak azt mondja nekem:

- Júlia, ezután szóljon rám, ha illetlenséget beszélek!

Megnémultam, rám nézett kérdően:

- Vagy akkor mindig szólhatna?
- Igen – mondtam.

Többet erről nem szóltam. Ennyiből a tudtára adtam, hogy én az ő szavát szenvedem. Ha nem lettem volna nyugdíjkorú már, akkor maradtam volna még tovább, függetlenül attól, hogy ordított a főnök. Azért annyira tisztában voltam vele, hogy az Úr Jézust is lekiabálták, még csúnyábbakat mondtak neki, és mind elviselte.

Újra nyitva

A Vásárhelyi Gyülekezetben nagyon kevesen voltunk ám. Sokáig be volt zárva a gyülekezet a háború alatt. Mikor visszakaptuk, rossz padokat, feldúlt kövezetet találtunk. Nehéz volt rendbe szedni. Nem tudták fölfűteni sem rendesen. Egy hatalmas nagy kályha volt középen, de csak aki körülötte ült, az melegedett, távolabb már fáztunk. Hogy hova jutottunk azóta? Már még szellőztetnek is. Gyarapodott létszámban, gyarapodott méretben meg szépült nagyon sokat. Most mondhatom, sokat adnak arra is, a szolgálat ne legyen olyan, mint régebben volt, tartson a mostani igényekkel. Mikor én voltam fiatal, a szolgálattelvők mind idősek voltak, olyan 70-80 évesek. Ezek alig tudtak olvasni. Mikor a bácsi olvasta az Igét, az ujjával követte a sorokat, lassan akadozva olvasott. Most úgy szólnak, hogy a szíveket megmozdítja, úgy kéri, hogy higgyetek, az Úristenben bízzatok, várjátok, megsegít az Úr, nem hagy el benneteket, fogja a kezeteket, az Úr Jézus kint szenvedett értetek. Régen nem beszéltek ilyeneket nekünk. Az én korom alatt ennyit fejlődött a világ. Csodálatos rá gondolni!

A mai emberek elfoglaltak. Nem szólok én meg senkit semmiért. Sajnálom őket, mert nagyon le vannak terhelve. Ha valaki ellene szól a hitnek, az olyan nagyon-nagyon rossz érzés nekem. De nem szólhatok vissza, nem puskázhatok, ezt most miért mondja? Félek a haragtól is. Azt várom, hogy az Úr indítsa el a szívét, ismerje meg az igazságot.

Betegségek

Az egészségemre vonatkozóan nem panaszkodom. Pedig általem egy komoly bajon, rosszindulatú daganatom volt. Sugárzást kaptam rá, de csak külső sugárzás volt. Tökéletesen tiszta vérrrel engedtek haza. Azóta jól vagyok, csak legyengültem. Volt epekövem is, azzal kerültem be kórházba, mert éjszaka egy hatalmas görcsöm volt. Kijött előtte az orvos hozzánk éjszaka, megmondta, hogy itt nagy a baj. Beadta az injekciót 11-kor. Ha 5 óráig visszajön a görcs, akkor szóljunk neki, ezzel ment el. De nem ő jött, hanem a mentő. Vittek a kórházba. Semmit sem tudtam arról, hogy nekem epekövem van. Olyan kosztot adtak, hogy egyszerűen kifordult a számból. Rá volt írva, hogy szigorú diéta. Meg kellett enni, nagy tállal volt. Nyolc kilót fogytam, de az epeköveimet elhajtatták. Két sötétkék hosszú tablettát adtak. Ez micsoda? Nem mondta meg a nővér. Hát hogy nyelem én ezt le? Le se tudom nyelni, gondoltam. De úgy leszaladt, hamar leszaladt. Rettentően fáj, görcsölt, de elment tőle a kő. Csak az étvágyam más lett, a jó étvágy elveszett. Mit adtak, hogy visszajöjjen az étvágyam? Unicumot. És először egy deciset hozott Emilkém. Mondtam neki, hogy én ezt nem ismerem, de tudom róla, hogy jó hatású. Mire azzal a pici üveggel elfogyott, kívántam a levest, jóízű volt akár micsoda, megjött az étvágy. No, aztán később, mikor elfogyott, mi lett? Hiányzott az Unicum. Hozott Emilkém fél litert. Most is van belőle, de nem iszom mindig, mert ha mindig innám, éhségérzetem lenne. Annyira jó! Nem rossz azt meginni, én az ilyennel könnyen kibékülök. Nem jelent nagy munkát.

Itt vagy velem

Az Úr vezetését észreveszem. A fiatal könnyen nem veszi észre. De azért érzi előre, hogy az Úr nemcsak hív bennünket, de vár is. Ez ám a nagy dolog! Engem a gyülekezetben a kislányok körül ölelnek. Mondom: „Gyerekek, ugye milyen jó, hogy az Úr hív benneteket? Jó fohászodni. De tudjátok-e hogy vár benneteket? Elvárja ám azt az időt, miután már történt veletek ez-az, és mondhatjátok: „Uram jövök hozzád, mert bajban vagyok”. Úgy hallgattak, kicsordult a könnye a kis Elizabetnak. Szeretem az ilyent, nem gyülekezeti titkot árulok én, hanem a hitükben doppingolom őket. Körülfognak, a lányok. Mindig körülölelgetnek. Küszködnek, mert nekik onnan az asztaltól kell megtanulni, de másként érthetik az én szavamat, mert én már átéltem a keresztséget.

Sokszor mondom magányomban: „Uram, fogd a kezem, de ne engedd el!” És akkor a választ a szívemben már érzem is. Ezzel fekszek le, és az én szívem olyan nyugodtan megy az éjszakának. Kelés után az első gondolatom: „Uram, hát fölkelte téged? Érzem azt, hogy itt vagy velem.” Az Úr Jézus, mikor rá gondolok a keresztre, nem tudom könnyek nélkül elmondani, hogy szenvedett érte. A millió nép közé nyúlt, hogy engem, egymagammat kiemeljen. Ezt megtette, de miért tette? Én ezért tartozok, adós vagyok. Minden nap adós vagyok, és tudom azt, hogy vár, érzem, hogy vár. De amikor rá gondolok, hogy mi kint szenvedett a kereszten, én nem tudom könnyek nélkül elviselni. Én értem, egy gyarló emberért, aki a legkisebb porszem vagyok. Lenyúlt a Te kezéd a millió népek közé. Otthonom van, ez földi otthon, de tudom, hogy

véges. Már most csak azt várhatom, hogy ami van elmúlt, és igyekezem megadni a vénségnek a szépségeit. Imádkozhatok, veled vagyok, neked szólhatok. Erőt honnan kérjek? Szeretet van a szívemben. Mindenkit szeretek, és akkor érzem, hogy gazdag vagyok. Érzem, hogy szeretet nélkül szegény az ember. Lehet neki lakása gyönyörű, ehet-ihat, de ha nincsen szeretet benne, csupa szegény. Csupa szegény. Énhozzám jönnek többen, elbeszélgetünk, mert szeretnek.

Csak a természet?

Mostan a természetet tarják az emberek mindenk fölötte. Szomszédasszonyomnak megemlítettem az Istent. Törődök is én vele, van Isten vagy nincs.

- Ott az a Nap, látod? – mondtam neki.
- Látom.
- Ki rakta azt oda föl? Mondd meg a nevét!

Nem tudott rá válaszolni.

- Az a Nap egyetlen egyszer volt-e már javítva? Vagy tért-e el az útjáról? Vagy késett-e? Vagy félre került volna valahova?
- Nem. Hát akkor tényleg, mi az? – kérdezte.
- A tökéletesség. Hát az ember? Hol van az az ember, aki tud ilyet?
- Hát akkor én mondjam azt, hogy jaj Istenem? - kérdezte.
- Hát mondhatod, persze, mondhatod, mert akkor van kihez szólnod. Az Úristen meghallja, megsegít téged.
- Akkor, ha én véletlen elszólok magamat, jaj, Istenem, akkor meghallgatja?
- Mondom: Gondja van rád. Hidd el, hogy gondja van rád. – mondtam.
- De azért mégis jobb, ha anélkül vagyunk!

Nem lehetett meggyőzni.

Csendes magányban

A gondviselőim keveset vannak itthon, dolgoznak. Egyedül vagyok napközben. Olyan jó fölsóhajtani, hogy én tudom, hogy én az Ő kezében vagyok. Énnekem nincs ok zúgolódásra. A Teremtő ezt adta nekem most, hogy csöndben legyek. Majd haza jönnek, várom a kapunyílásokat. Még az is jól esik, ha nem jön be hozzám senki, de tudom, hogy itthon van. Még az is nagyon jól esik.

Vagyok ma 92 éves, az Úr adta nekem ezt a kort egészségesen, betegségemből kigyógyított, de én mindennap azzal fekszek le: „Uram, ne engedd el a kezemet!”

Tartalom

A császár testőre	1
Két házasság	2
A szomszéd	3
Árvíz folyó nélkül	4
Mindent magunk	6
Saját műhely	6
Jók legyetek!	7
Csirkék a viharban	8
Cukrot a lovaknak	8
Furcsa lovaglás	9
Kukoricakapálás	9
Üres idők	10
Aratás, cséplés	10
Kukoricatörés	11
Fosztóka	12
Mindent magunktól	12
Miből volt a bevétel?	13
Nyarálók	13
Minden volt, ami kellett	14
Piros kendősök	14
Visszavonulás	15
Összehajtogatott lepedő	16
Oroszok a malomban	16
Hova meneküljünk?	17
Hívatlan vendégek	18
Maradós vendég	19
Okos ló	19
Aláírtuk	20
Kellemetlen hely	21
Kellemetlen főnök	22
Újra nyitva	23
Betegségek	24
Itt vagy velem	25
Csak a természet?	26
Csendes magányban	26